

Sprawa C-562/21 PPU

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

14 września 2021 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Rechtbank Amsterdam (Niderlandy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

14 września 2021 r.

Strona skarżąca:

Openbaar Ministerie

Druga strona postępowania:

X

C-562/21 PPU - 1

RECHTBANK AMSTERDAM

INTERNATIONALE RECHTSHULPKAMER (sąd rejonowy w Amsterdamie, wydział do spraw międzynarodowej pomocy prawnej)

Data wydania orzeczenia: 14 września 2021 r.

ORZECZENIE WPADKOWE

w postępowaniu w przedmiocie wniosku złożonego do tutejszego sądu na podstawie art. 23 Overleveringswet (ustawy o przekazywaniu osób, OLW) przez officier van justitie (prokuratora). Wniosek ten został złożony w dniu 19 maja 2021 r. i dotyczy między innymi przyjęcia do rozpoznania europejskiego nakazu aresztowania (ENA).

ENA został wydany w dniu 6 kwietnia 2021 r. przez *Sąd Okręgowy w Lublinie* (Polska) i ma na celu zatrzymanie i przekazanie:

X

[...] osadzonego w Penitenciaire Inrichting Zuid-Oost (zakładzie karnym dla regionu południowo-wschodniego) [...]

zwanego dalej osobą, której dotyczy wniosek.

1. Przebieg postępowania

[Przebieg postępowania krajowego] [...]

2. Odesłanie prejudycjalne

2.1 Prawo mające zastosowanie

Prawo Unii

I Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (zwana dalej: „kartą”)

Artykuł 47, akapity pierwszy i drugi, art. 51 ust. 1 oraz art. 52 ust. 3 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej: „kartą”) stanowią, co następuje:

Artykuł 47

Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu

Każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w niniejszym artykule.

Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy. Każdy ma możliwość uzyskania porady prawnej, skorzystania z pomocy obrońcy i przedstawiciela.

Artykuł 51

Zakres zastosowania

1. Postanowienia niniejszej Karty mają zastosowanie do instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii przy poszanowaniu zasady pomocniczości oraz do Państw Członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii. Szanują one zatem prawa, przestrzegają zasad i popierają ich stosowanie zgodnie ze swymi odpowiednimi uprawnieniami i w poszanowaniu granic kompetencji Unii powierzonych jej w Traktatach.

Artykuł 52

Zakres i wykładnia praw i zasad

(...)

3. W zakresie, w jakim niniejsza Karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, ich znaczenie i zakres są takie same jak praw przyznanych przez tę konwencję. Niniejsze postanowienie nie stanowi przeszkody, aby prawo Unii przyznawało szerszą ochronę.

- II Decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (zwana dalej: „decyzją ramową 2002/584/WSiSW”), Dz.U. 2002, L 180, s. 1, w brzmieniu nadanym decyzją ramową 2009/299/WSiSW, Dz.U. 2009, L [81, s. 24]

Artykuł 1 ust. 3 i art. 15 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW stanowią, co następuje:

Artykuł 1

Definicja europejskiego nakazu aresztowania i zobowiązania do jego wykonania

(...)

3. Niniejsza decyzja ramowa nie skutkuje modyfikacją obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawa zawartych w art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej.

Artykuł 15

Decyzja o przekazaniu

1. Decyzję o tym, czy dana osoba ma zostać przekazana, podejmuje wykonujący nakaz organ sądowy z uwzględnieniem terminów i zgodnie z warunkami określonymi w niniejszej decyzji ramowej.

Prawo niderlandzkie

- III Overleveringswet (zwana dalej: „OLW”)

OLW (ustawa z dnia 29 kwietnia 2004 r., *Stb.* 2004, s. 195) w brzmieniu nadanym ostatnią ustawą zmieniającą z dnia 17 marca 2021 r., (*Stb.* 2021, s. 155) stanowi transpozycję decyzji ramowej 2002/584/WSiSW. Artykuł 1 zdanie wprowadzające i lit. g), art. 11 ust. 1, art. 26 ust. 1 oraz art. 28 ust. 1–3 OLW stanowią, co następuje:

Artykuł 1

Na potrzeby niniejszej ustawy przez:

(...)

g. rechtbank rozumie się: rechtbank Amsterdam

(...)

Artykuł 11

1. Europejskiego nakazu aresztowania nie wykonuje się w przypadkach, gdy zdaniem rechtbank istnieją poważne i wynikające z okoliczności faktycznych podstawy by sądzić, iż istnieje ryzyko, że po przekazaniu osoby, której dotyczy wniosek, zostaną naruszone jej zagwarantowane w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej prawa podstawowe.

Artykuł 26

1. Rechtbank bada (...) możliwość przekazania. (...)

Artykuł 28

1. Rechtbank wydaje orzeczenie w przedmiocie przekazania nie później niż czternaście dni po zamknięciu postępowania na posiedzeniu. Orzeczenie zawiera uzasadnienie.
2. W przypadku stwierdzenia (...), że przekazanie nie jest dopuszczalne (...), rechtbank wydaje orzeczenie o odmowie przekazania.
3. W przypadkach innych niż te, o których mowa w ust. 2, rechtbank wydaje zgodę na przekazanie, chyba że uzna, że na podstawie art. 11 ust. 1 europejski nakaz aresztowania nie podlega wykonaniu (...).

2.2 Rozważania

1. Osoba, której dotyczy wniosek, jest obywatelem Polski. Rechtbank Amsterdam musi wydać decyzję w przedmiocie wykonania Europejskiego nakazu aresztowania (zwanego dalej: ENA), który został wydany w dniu 6 kwietnia 2021 r. przez polski organ sądowy w celu wykonania kary pozbawienia wolności na okres dwóch lat. Kara ta została nałożona prawomocnym wyrokiem z dnia 30 czerwca 2020 r. za 1) napaść oraz zmuszanie do określonego zachowania się przy użyciu przemocy oraz 2) groźbę użycia przemocy. Zainteresowany nie wyraził zgody na przekazanie go do Polski.

- 2 Rechtbank nie widzi powodów, które mogłyby stać na przeszkodzie przekazaniu osoby, której dotyczy wniosek, z wyjątkiem kwestii, której dotyczą pytania prejudycjalne.
- 3 Rechtbank zauważył, że od jesieni 2017 r. występują - systemowe lub fundamentalne – nieprawidłowości w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej państwa wydającego, które istniały zatem w momencie skazania leżącego u podstaw przedmiotowego ENA. Od jesieni 2017 r. nieprawidłowości te pogłębiają się w coraz większym stopniu. Ze względu na te nieprawidłowości w wydającym nakaz państwie członkowskim istnieje co do zasady rzeczywiste ryzyko naruszenia istoty zagwarantowanego w art. 47 akapit drugi karty prawa podstawowego do sprawiedliwego procesu, a mianowicie rzeczywiste ryzyko naruszenia prawa do niezawisłego sądu.
- 4 Te systemowe lub fundamentalne nieprawidłowości dotyczą także (częściowo) zagwarantowanego w art. 47 akapit drugi karty prawa podstawowego do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy. Nieprawidłowości te są związane z ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., która weszła w życie dnia 17 stycznia 2018 r. i która dotyczy statusu *Krajowej Rady Sądownictwa* (zwanej dalej: „KRS”) i jej roli w powoływaniu polskich sędziów¹. *Sąd Najwyższy* (sąd najwyższej instancji w sprawach cywilnych i karnych, zwany dalej: „SN”) stwierdził w uchwale z dnia 23 stycznia 2020 r. w sprawie BSA I-4110-1/20, że na skutek przepisów, które weszły w życie w 2018 r., KRS nie jest organem niezależnym, lecz podlega bezpośrednio władzom politycznym i że ta nieprawidłowość w zakresie niezawisłości² skutkuje nieprawidłowością postępowania w przedmiocie powoływania sędziów. W odniesieniu do sądów innych niż SN, w uchwale stwierdzono, że nienależyta obsada sądu w rozumieniu przepisów polskiego kodeksu postępowania karnego zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego na wniosek KRS ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy, która weszła w życie w 2018 r., jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu polskiej Konstytucji, art. 47 karty oraz art. 6 EKPC. Uchwała nie ma zastosowania do orzeczeń wydanych przez sądy przed dniem jej podjęcia oraz do orzeczeń, które zostaną wydane w toczących się w tym dniu postępowaniach przed danym

¹ Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw

² Por. postanowienie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19, ECLI:EU:C:2021:596 [Komisja/Polska (system odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów)], pkt 108 („Należy zaś stwierdzić, że okoliczności ukazane w pkt 104–107 niniejszego wyroku mogą budzić uzasadnione wątpliwości co do niezależności KRS i jej roli w procesie nominacyjnym takim jak ten, który doprowadził do powołania członków Izby Dyscyplinarnej”) oraz pkt 110 („Okoliczności te, rozpatrywane w ramach całościowej analizy obejmującej ważną rolę, jaką odgrywa w powoływaniu członków Izby Dyscyplinarnej KRS, czyli – jak wynika to z pkt 108 niniejszego wyroku – ()”).

składem sądu³. Rechtbank ma z urzędu wiedzę powziętą w ramach innego postępowania dotyczącego ENA o sporządzonej dnia 25 stycznia 2020 r. liście zawierającej nazwiska 384 sędziów powołanych zgodnie z ustawą, która weszła w życie w 2018 r. na wniosek KRS⁴. Jest prawdopodobne, że ta liczba powołań jeszcze wzrosła z biegiem czasu.

Istnieje zatem rzeczywiste ryzyko, że w skazaniu osoby, której dotyczy wniosek o przekazanie do Polski w celu wykonania kary lub środka karnego polegającego na pozbawieniu wolności, brał udział jeden lub więcej sędziów, którzy zostali powołani na wniosek KRS ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy, która weszła w życie w 2018 r.

- 5 Inaczej, niż w przypadku osoby, o której przekazanie do Polski wnioskuje się w celu ścigania karnego, w odniesieniu do osoby, o której przekazanie do Polski wnioskuje się w celu wykonania kary lub środka karnego polegających na pozbawieniu wolności możliwe jest faktyczne ustalenie, jacy sędziowie brali udział w skazaniu tej osoby w wydającym nakaz państwie członkowskim. Podobnie jak osoba, o której przekazanie do Polski wnioskuje się w celu ścigania karnego, osoba, o której przekazanie do Polski wnioskuje się w celu wykonania kary lub środka karnego polegających na pozbawieniu wolności nie może – od dnia 14 lutego 2020 r. - skutecznie kwestionować ważności powołania sędziego lub legalności wykonywania powierzonych mu funkcji sędziowskich. Zgodnie z ustawą, która weszła w życie dnia 14 lutego 2020 r.⁵, polskie sądy nie mogą badać takiego zarzutu⁶.
- 6 Rechtbank nie może na podstawie okoliczności wskazanych w pkt 4 i 5 powyższych rozważań automatycznie wywnioskować, że w przypadku przekazania do wydającego nakaz państwa członkowskiego zrealizuje się (ogólne lub indywidualne) rzeczywiste ryzyko, że osoba przekazana będzie narażona na dokonane już naruszenie prawa do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, już tylko z tego względu, że nie jest jasnym, w jaki sposób ma on zbadać, czy prawo to zostało już naruszone. W tym kontekście istotne jest również to, że Europejski Trybunał Praw Człowieka (zwany dalej: „ETPC”) uważa, że zagwarantowane w art. 6 EKPC prawo do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy jest prawem o charakterze „stand-alone”, które jest jednak ściśle związane z gwarancjami niezawisłości i bezstronności. Dla dokonania oceny, czy

³ Na stronie internetowej SN jest dostępne tłumaczenie uchwały na język angielski: http://www.sn.pl/aktualnosci/SiteAssets/Lists/Wydarzenia/AllItems/BSA%20I-4110-1_20_English.pdf.

⁴ Źródło: <https://oko.press/lista-dla-obywateli-384-sedziow-zarekomendowanvch-przez-neo-krs/>.

⁵ Zmiany ustaw regulujących wykonywanie władzy sędziowskiej, w tym *ustawa [z dnia 20 grudnia 2019 r.] o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw [o Krajowej Radzie Sądownictwa i prawo o Prokuraturze]*.

⁶ Artykuł 26 ust. 3.

nieprawidłowości w zakresie powołania sędziego stanowią naruszenie tego prawa, ETCP stosuje trzystopniowe kryterium⁷. Nie jest jasnym, czy to kryterium powinno być stosowane również w transgranicznym kontekście orzeczenia o przekazaniu w celu wykonania kary lub środka karnego polegających na pozbawieniu wolności.

- 7 Orzeczeniem z dnia 30 lipca 2021 r. *Supreme Court* z Irlandii wystąpił z pytaniami prejudycjalnymi. To odesłanie prejudycjalne, które wpłynęło do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zwanego dalej: „Trybunałem Sprawiedliwości”) w dniu 3 sierpnia 2021 r., jest znane jako sprawa C-480/21 (*Minister for Justice and Equality*). Pytania prejudycjalne zadane przez *Supreme Court* dotyczą zgodnie z ich brzmieniem ENA wydanego w celu ścigania karnego, aczkolwiek jeden z ENA zawisłych przed sądami irlandzkimi ma na celu wykonanie kary pozbawienia wolności. Przedmiotowy w niniejszej sprawie ENA również ma na celu wykonanie kary pozbawienia wolności. Prawomocny wyrok skazujący, który stanowi podstawę niniejszego ENA, został wydany po dniu 14 lutego 2020 r. Pomimo tego, że osoba której dotyczy wniosek, może w takim przypadku ustalić, jacy sędziowie rozpoznawali jej sprawę karną i pomimo tego, że taki przypadek różni się więc od tego, który dotyczy ścigania karnego, to również w sprawie dotyczącej wykonania [kary lub środka karnego], w której prawomocne skazanie nastąpiło po dniu 14 lutego 2020 r., w Polsce brak jest skutecznego środka prawnego dającego ochronę przed ewentualnym naruszeniem prawa do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy. Rodzi to pytanie, w jaki sposób wykonujący nakaz organ sądowy, który musi orzec w przedmiocie wykonania ENA mającego na celu wykonanie kary lub środka karnego polegających na pozbawieniu wolności, ma zbadać, czy w wydającym nakaz państwie członkowskim doszło do naruszenia prawa do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy.
- 8 Odpowiedź na to pytanie nie jest „clair [jasna]” i nie wynika w sposób niebudzący wątpliwości z dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości.
- 9 Z powyższych względów rechtbank kieruje do Trybunału Sprawiedliwości następujące pytanie prejudycjalne:

[Zobacz pkt 4] [...]

2.3 Wniosek o rozpoznanie sprawy w trybie pilnym

- 10 Rechtbank uważa, że zasadne jest udzielenie odpowiedzi na pytanie prejudycjalne w trybie pilnym. W Niderlandach ENA wydane przez polskie organy sądowe

⁷ Zobacz wyrok ETCP (wielka izba) z dnia 1 grudnia 2020 r., ECLI:CE:ECHR:2020:1201JUD002637418 (*Guðmundur Andri Ástráðsson/Islandia*), § 243–252 oraz wyrok ETCP z dnia 22 lipca 2021 r., ECLI:CE:ECHR:2021:0722JUD004344719 (*Reczkowicz/Polska*), § 221–224.

stanowią sporą część spraw, którymi zajmuje się wykonujący nakaz organ sądowy⁸.

- 11 Rechtbank wnosi do Trybunału Sprawiedliwości o rozpoznanie niniejszego odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym przewidzianym w art. 267 akapit czwarty Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanego dalej: „TFUE”) i art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem.
- 12 Pytanie prejudycjalne dotyczy jednej z dziedzin, o których mowa w tytule V części trzeciej TFUE. Osoba, której dotyczy wniosek znajduje się obecnie w areszcie ekstradycyjnym w Niderlandach. Rechtbank nie może wydać orzeczenia w sprawie przekazania do czasu udzielenia przez Trybunał odpowiedzi na pytania prejudycjalne. W związku z tym szybkość udzielenia przez Trybunał Sprawiedliwości odpowiedzi na pytanie prejudycjalne będzie miała bezpośredni i decydujący wpływ na czas trwania aresztu ekstradycyjnego danej osoby.

3. Uwaga końcowa

Faza postępowania polegająca na rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu musi zostać ponownie otwarta w celu skierowania pytania prejudycjalnego do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

4. Sentencja

ZWRACA SIĘ do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o udzielenie odpowiedzi na następujące pytanie:

W oparciu o jakie kryterium wykonujący organ sądowy -, który musi orzec w przedmiocie wykonania ENA mającego celu wykonanie nałożonych prawomocnym wyrokiem kary lub środka karnego polegających na pozbawieniu wolności, ma zbadać - czy w wydającym nakaz państwie członkowskim naruszono w trakcie rozpoznawania sprawy, które doprowadziło do skazania, prawo do sądu ustanowione uprzednio na mocy ustawy, w przypadku, gdy w tym państwie członkowskim brak było skutecznego środka prawnego, który umożliwiałby ewentualne zaskarżenie takiego naruszenia?

[Formuła końcowa i podpisy] [...]

⁸ Zgodnie z najnowszymi dostępnymi danymi statystycznymi, tj. danymi z 2019 r., Niderlandy otrzymały w tym roku 1077 ENA. Spośród tych ENA 379 pochodziło z Polski. Źródło: Openbaar Ministerie, Internationaal Rechtshulpcentrum Amsterdam, *Jaarrapportage Europees aanhoudingsbevel 2019* (roczny raport w przedmiocie europejskiego nakazu aresztowania wydany przez wydział międzynarodowej pomocy prawnej niderlandzkiej prokuratury), s. 9.